

Datum
2014-10-20

Diarienummer
2014-110-5178

Ert datum
2014-06-27

Ert diarienummer
Ju2014/4135/L2

Kopia till
Utbildningsdepartementet

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

F-skuldsanering – en möjlighet till nystart för seriösa företagare (SOU 2014:44)

Centrala studiestödsnämnden (CSN) tillstyrker förslaget. CSN lämnar följande synpunkter på de förslag som berör myndigheten.

Sammanfattning

- Enligt CSN:s mening vore det önskvärt om det fanns en enhetlig syn på studieskulder inom EU och att denna fråga lyfts fram inom det pågående arbetet med insolvensförordningen.
- Enligt CSN:s uppfattning bör studieskulder, som inte har förfallit till betalning, regelmässigt undantas från F-skuldsanering på samma sätt som i en vanlig skuldsanering.
- CSN föreslår att det i skuldsaneringsförordningen införs en bestämmelse om att Kronofogdemyndigheten ska bevaka att gäldenären följer betalningsplanen och underrätta borgenärerna om eventuella avvikelser.
- Förslaget beräknas inte medföra några administrativa kostnader för CSN.
- Om fler företagare beviljas F-skuldsanering kommer det att medföra att CSN:s kostnader för avskrivningar ökar.

Författningsförslag

Förslag till lag (20xx:xxx) om skuldsanering för företagare och närstående till företagare

48 §

Förslagets 48 § harmonierar inte med förslagets 15 § tredje stycket. CSN föreslår därför att bestämmelsen om verkställighet anpassas till förslagets 15 § tredje stycket, där det anges att inbetalda medel och ränta ska betalas ut till borgenärerna en gång om året och att detta ska ske först efter det att beslutet om F-skuldsanering har vunnit laga kraft. Med hänsyn till att borgenärerna är berättigade till utbetalning först när denna tidpunkt har inträffat bör rimligtvis möjligheten att begära verkställighet av beslutet vara knuten till samma tidpunkt.

3 Skuldsanering för företagare – en kort bakgrund

3.5.3 Pågående arbete inom EU

CSN vill ta tillfället i akt att lyfta fram vissa konsekvenser av Rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden (insolvensförordningen). I vissa länder, både inom och utanför EU, undantas inhemska studielån från konkurs och skuldsaneringsförfaranden och blir därmed inte föremål för skuldavskrivning.¹ I t.ex. England och Wales undantas inhemska studielån från skuldsaneringsformen *Individual Voluntary Arrangement*, medan däremot svenska studielån ingår. Eftersom förfarandet omfattas av insolvensförordningen får en sådan skuldsanering rättsverkan i Sverige. Detta innebär att CSN måste skriva av hela studieskulden efter avslutat förfarande. En person med studielån från Sverige har alltså möjlighet att få hela studielånet avskrivet genom en skuldsanering i England, vilket inte skulle ha skett om personen bott kvar i Sverige eftersom bara förfallna belopp avskrivs vid en svensk skuldsanering (se avsnitt 7.6.3). Enligt CSN:s mening vore det önskvärt om det fanns en enhetlig syn på studieskulder inom EU och att denna fråga lyfts fram inom det pågående arbetet med insolvensförordningen.

5 Gäldenärskretsen

5.3.2 Reformens målgrupper

Företagare vars verksamhet har avvecklats genom en konkurs eller på annat sätt (F-skuldsanering efter konkurs)

Gäldenärens huvudsakliga skuldbörda ska vara näringsrelaterad

CSN anser att vid prövningen av huvudsaklighetskriteriet ska endast studieskulder som har förfallit till betalning beaktas. I förslaget anges att minst 70 % av gäldenärens sammanlagda skuldbelopp ska, direkt eller indirekt, härröra från näringsverksamhet. Studieskulder uppgår ofta till stora belopp och kan enligt CSN:s uppfattning aldrig ses som näringsrelaterade. Detta innebär att andelen studieskuld kan komma att överstiga 30 % av de totala skulderna och därmed hindra en F-skuldsanering. Enligt gällande praxis (se avsnitt 7.6.3) undantas normalt studieskulder som inte har förfallit till betalning från skuldsanering. Enligt CSN:s uppfattning bör inte heller sådana studieskulder påverka möjligheten till F-skuldsanering.

¹ Se *Report on Treatment of student loans in bankruptcy*, International association of insolvency regulators.

7 Gäldenärens skulder

7.6.3 Fordringar som inte har förfallit till betalning

Enligt CSN:s uppfattning bör studieskulder, som inte har förfallit till betalning, regelmässigt undantas från F-skuldsanering. Alltsedan skuldsaneringslagens tillkomst är det vedertagen praxis vad gäller återbetalning av statliga studielån att skilja på redan förfallna belopp och sådana belopp som förfaller till betalning i framtiden.² Redan förfallna studieskulder omfattas enligt huvudregeln av skuldsaneringen, medan sådana belopp som förfaller till betalning i framtiden normalt undantas. CSN anser att studieskulder ska behandlas på samma sätt i en F-skuldsanering som i en vanlig skuldsanering. Den som har utbildat sig med statliga studiemedel återbetalar ofta skulden under större delen av sitt yrkesaktiva liv. Det finns enligt CSN:s mening inte någon anledning att skilja på om låntagaren har valt att utnyttja sin utbildning som anställd eller som företagare.

8 Innebörden av en F-skuldsanering

8.4.2 Gäldenärens betalningsutrymme vid en F-skuldsanering

CSN vill framhålla att gäldenärens betalningsutrymme kan komma att påverkas av om han eller hon behöver förbehållas ett belopp för betalning av sådana studieskulder som har undantagits från skuldsaneringen (se avsnitt 7.6.3).

CSN lämnar i de flesta fall anstånd (nedsättning enligt studiestödslagstiftningen) med betalning av de belopp som förfaller löpande under skuldsaneringsperioden. I undantagsfall begär CSN att Kronofogdemyndigheten ska besluta om förbehåll för betalning av sådana belopp, t.ex. då låntagaren efter avslutad skuldsanering närmar sig den ålder då studieskulder avskrivs. Som ovan angetts anser CSN att studieskulder ska behandlas på samma sätt i en F-skuldsanering som i en vanlig skuldsanering, vilket innebär att frågan om förbehåll blir aktuell i de fall någon del av studieskulden har undantagits från skuldsaneringen.

9 Omprövning

9.4.1 Omprövning på begäran av borgenären

Underlåtenhet att följa betalningsplanen

CSN föreslår att det i skuldsaneringsförordningen införs en bestämmelse om att Kronofogdemyndigheten ska bevaka att gäldenären följer betalningsplanen och underrätta borgenärerna om eventuella avvikelser.

² Se Prop. 1993/94:123 s. 119 ff. och 201 f. samt NJA 1997 s. 717.

Kronofogdemyndigheten bör få ett uttryckligt ansvar för att informera borgenärerna om gäldenären inte följer betalningsplanen. Med hänsyn till att betalningarna ska ske mer sällan än idag (kvartalsvis eller t.o.m. årsvis) anser CSN att även enstaka dröjsmål med betalning kan få betydelse vid en begäran om omprövning. Kronofogdemyndigheten bör därför följa upp betalningsplanerna varje kvartal.

Förbättrade ekonomiska förhållanden

CSN anser att det behöver förtydligas vad en väsentlig förbättring av gäldenärens ekonomiska förhållanden innebär. I förslaget sägs att det är den procentuella ökningen av betalningsutrymmet som är relevant, men det anges inte någon procentsats. Nuvarande praxis hos Kronofogdemyndigheten innebär ofta att ökningen måste vara mer än 100 % för att omprövning ska kunna ske på denna grund.³

10 Förfarandet

10.4.3 Vad ska en ansökan innehålla?

I nuvarande ansökningsblankett för skuldsanering finns en särskild ruta för månatlig avgift till CSN. Samma sak gäller enligt det förslag som lämnades i 2012 års skuldsaneringsutredning.⁴ CSN anser att denna uppgift behövs även i en ansökan om F-skuldsanering.

10.6 Gäldenärens betalning

CSN har tidigare tillstyrkt de förslag som lämnades i 2012 års skuldsaneringsutredning avseende Kronofogdemyndighetens roll som betalningsförmedlare och att gäldenären ska påbörja sina betalningar redan vid inledandebeslutet.⁵ CSN vill dock framhålla att frågan om förbehåll för betalning av fordringar som inte omfattas av skuldsaneringen, behöver utredas innan inledandebeslutet. Frågan berör inte bara CSN utan även andra borgenärer med fordringar som kan undantas från skuldsanering.

Kronofogdemyndigheten har enligt nuvarande rutiner en avstämning med CSN om det finns studieskulder som kan komma att undantas från skuldsaneringen på grund av att de inte har förfallit till betalning. CSN lämnar då besked om anstånd kommer att beviljas eller, om så inte är fallet, vilket belopp som ska betalas löpande under

³ Kronofogdemyndighetens ställningstagande nr 3/2009/Skusan.

⁴ SOU 2013:72, bilaga 2.

⁵ CSN:s remissvar 2013-12-17, dnr 2013-110-8414.

skuldsaneringsperioden.⁶ Denna kontakt, som ofta sker per telefon, är nödvändig för att Kronofogdemyndigheten ska kunna beräkna betalningsutrymmet rätt. Kontakten sker idag efter inledandebeslut men innan förslaget om skuldsanering skickas ut till borgenärerna. Med hänsyn till att betalningarna ska påbörjas redan vid inledandebeslutet bör den nu beskrivna kontakten mellan Kronofogdemyndigheten och CSN ske i ett tidigt skede av utredningen.

12 Konsekvensbeskrivning

CSN har för närvarande nästan 1,5 miljoner låntagare med studieskulder samt drygt 72 000 låntagare med hemutrustningslån.⁷ Av dessa låntagare är nästan 7 000 personer föremål för skuldsanering.⁸

Utredningen uppskattar att det kan bli ca 800 företagare årligen som kommer att beviljas F-skuldsanering. CSN antar, grundat på tidigare erfarenheter, att en mindre del av dessa företagare kommer att ha studielån eller hemutrustningslån.

Ett ökat antal genomförda F-skuldsaneringar kommer att få till följd att CSN:s kostnader för avskrivningar ökar. Samtidigt medför en lyckad ekonomisk rehabilitering att CSN:s låntagare är bättre rustade att efter genomförd skuldsanering kunna betala de studieskulder som inte omfattades av skuldsaneringen.

De konsekvenser som beskrivs för företag som är borgenärer (avsnitt 12.7.2) bedöms i stort sett gälla även för CSN. Förslaget att Kronofogdemyndigheten ska få rollen som betalningsförmedlare innebär således en förenklad administration för CSN, som inte behöver avisera, kontrollera och hantera gäldenärens betalningar utan i stället får betalt en gång om året.

Sammantaget bedömer CSN att förslaget kommer att medföra små konsekvenser för CSN och att dessa kan hanteras inom ordinarie verksamhet.

⁶ Se Hellners/Mellqvist, Skuldsaneringslagen (1 mars 2013, Zeteo), kommentaren till 7 § andra stycket.

⁷ Se förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

⁸ Statistiken hos CSN, som visar på en tydlig ökning av beslut om skuldsanering, omfattar både inledd och pågående skuldsanering.

Beslut om detta remissvar har fattats av chefsjuristen Åke Svensson efter föredragning av verksjuristen Malin Olofsson. I arbetet med remissvaret har även verksjuristen Ulrika Åsemar, verksamhetsutvecklaren Anna-Carin Eriksson, utredaren Annette Kihlström och utredaren Malin Sjölander deltagit.

Åke Svensson

Malin Olofsson